

Eerst duiken, dan puzzelen

Het denken over water verandert, bijvoorbeeld door de gevolgen van klimaatsveranderingen. Boeren kunnen een rol spelen bij de opvang van wateroverschotten of berging van water voor tekorten. Om jonge boeren bewust te maken van hun mogelijke rol organiseert het NAJK het project 'Duik in water!'. Agrarisch waterbeheer kan zelfs een bron van neveninkomsten zijn. Tijdens een startbijeenkomst 'de eerste duik' denken jonge boeren en boerinnen na over hun rol in waterbeheer.

“**A**ls het om water gaat moet je op tijd de zeilen bijzetten, voor het te laat is”, betoogt Henk Post van waterschap Reest en Wieden. Hij illustreert het met zijn penibele zeilervaring op het Haringvliet op 31 maart 2001. “Vraag me niet hoe, maar ik sta hier nog steeds”. Met vrienden zeilde hij uit met windkracht vijf. In de loop van de dag nam de wind toe tot kracht zeven, de golven werden zo hoog dat het bijna mis ging. “We streken

de zeilen niet op tijd." Zijn boodschap is dat boeren ook op tijd moeten anticiperen op veranderingen in het waterbeheer. Die veranderingen komen er aan door klimaatveranderingen met drogere zomers, nattere winters en een stijgende zeespiegel.

Buffer

Post, hoofd afdeling Onderzoek en Planvorming van het waterschap, is spreker op een introductieavond 'Duik in water!', georganiseerd door het Nederlands Agrarisch Jongeren Kontakt (NAJK). Hij legt op maandagavond 28 januari in het waterschapshuis in Meppel aan de afdeling Zuidwest Drenthe van de Jonge Agrarische Vrouwen (JAV) uit waarom waterbeheer belangrijk is. De drie aanwezige jonge boerinnen – enigszins beteuterd dat zij als bestuur geen andere boerinnen hebben kunnen interesseren – zijn gekomen omdat ze meer willen weten over water: "We weten er zo weinig van. Het water op het land staat soms wel erg hoog", zegt Karin Noordkamp. Wanneer Post vertelt dat de landbouw in zijn regio, zuidwest Drenthe en de kop van Overijssel, eerder te kampen heeft met een droogteprobleem dan met te hoog water, reageren de dames verbaasd. Hij legt uit dat het gaat om de gemiddelde hoogste grondwaterstand. Die is zo laag, dat productie van landbouwgewassen er onder lijdt. Dat het soms nat is, ligt aan de bodemstructuur. "Graaf maar eens een gaatje, dan zie je wel hoe diep het water zit."

Bewustwording is een van de doelen van dit waterproject dat door het NAJK is georganiseerd. Nicolaas van Everdingen, landelijk projectleider, vertelt via de telefoon dat ze in het hele land sinds de start in mei 2002 een twintigtal avonden georganiseerd hebben, met gemiddeld meer dan twintig deelnemers. "Meppel was met drie deelnemers een uitzondering." Omdat het NAJK vindt dat jonge agrariërs bewust in de samenleving moeten staan, willen ze dat boeren nadenken over maatschappelijke kwesties, bijvoorbeeld water. Boeren kunnen een rol spelen bij de opvang wanneer er overschot is door land ter beschikking te stellen als noodopvang, of juist water bergen als

buffer voor drogere tijden. Manon Franken, docent van het NAJK, legt die maandagavond aan de drie jonge boerinnen uit hoe agrarisch waterbeheer of 'blauwe diensten' er uit kunnen zien. Boeren kunnen sloten verbreden om bergingscapaciteit te verhogen, of land tijdelijk laten onderlopen. Maar omdat er schade ontstaat, moet dat wel vergoed worden.

Puzzelen

Die blauwe diensten zijn nieuw. Boeren moeten wennen aan een ander beleid van de waterschappen, legt Post uit. "Vroeger was het afvoeren, afvoeren, afvoeren. Nu is het vasthouden, bergen en afvoeren." Die veranderingen zijn nodig. Dat vindt hij niet alleen, dat is ook de kern van het rapport 'Waterbeheer 21e eeuw' dat in 2001 verscheen. Door klimaatveranderingen, zeespiegelstijging en bodemdaling neemt de kans op overstroming toe. Ruimtelijke maatregelen als waterbergingsgebieden en noodoverloopgebieden zijn nodig. Wino Aarnink, beleidscoördinator water bij het ministerie van LNV, verwacht dat dit soort diensten voor boeren belangrijk gaat worden, niet als goudmijn, maar als mogelijke bron van neveninkomsten.

Van Everdingen start met boeren in Breda na de 'eerste duik', zoals hij de introductieavond noemt, een vervolgproject. Hij gaat met hen 'puzzelen met water'. In de omgeving van Breda kunnen boeren een rol spelen bij piekvang van water. De boeren zijn ervan overtuigd dat het waterschap het water niet in de stad kan bergen, en dat het dus bij hen op het bordje komt. "Ze zien wel perspectief," vertelt van Everdingen, "want het waterschap beschouwen ze als een betrouwbare partner."

Netwerk

Het ministerie van LNV vindt dit project belangrijk omdat, zo vertelde staatssecretaris Geke Faber bij de start van het project in mei 2002, zonder kennis van lokale omstandigheden en hulp van jonge boeren het nieuwe waterbeleid gedoemd is te mislukken. Het ministerie is hoofdsponsor van het project. Aarnink schat dat die subsidie ruim 5

ton in guldens (2,2 ton euro) is. Water is bij zijn ministerie maar een klein aandachtsgebied – het ministerie van Verkeer en waterstaat is in eerste instantie verantwoordelijk – maar hij vindt bewustwording bij de gebruikers van het landelijk gebied belangrijk. Daarom hebben ze eerder ook een DLV-project 'Water in het platteland' ondersteund. Of het groene onderwijs er ook een rol in kan spelen, weet hij niet. "Misschien wel, maar eerlijk gezegd heb ik daar nog niet over nagedacht. Het aardige van het NAJK is dat ze een goed netwerk hebben en mensen die er toe doen, de boeren van de toekomst, kunnen mobiliseren." Het project 'Duik in water!' loopt tot eind 2004. Van Everdingen hoopt met de introductieavonden ruim 1.500 mensen te bereiken. Naast bewustwording vindt hij de dialoog met belanghebbenden als waterschappen en natuurterreinbeheerders belangrijk. Hij hoopt op vervolgprojecten in bijvoorbeeld West Brabant waar die dialoog op gang komt. In Meppel is nog geen zicht op het vervolg, maar de drie jonge boerinnen hebben wel meer zicht gekregen op het waterbeheer en het werk van het waterschap. "Ik vind knap dat 't allemaal zo regelen kunt", vat Karin Noordkamp samen. Ze denken dat het misschien ook wel iets is voor hun mannen om zich er meer in te verdiepen.

Jan Nijman